

ВИСНОВОК
антикорупційної експертизи
проєкту постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до
Положення про централізований банк даних з проблем інвалідності»

Картка проєкту

Розробник проєкту постанови: Міністерство соціальної політики України	Метою проєкту постанови є внесення змін до Положення про централізований банк даних з проблем інвалідності, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16 лютого 2011 року, шляхом викладення його в новій редакції (далі – проєкт Положення). Проєктом Положення визначено порядок ведення централізованого банку даних з проблем інвалідності (далі – ЦБІ)	Проєкт постанови надіслано відповідно до § 37 ² Регламенту Кабінету Міністрів України
---	--	--

Резюме антикорупційної експертизи

За результатами проведення антикорупційної експертизи проєкту постанови Національне агентство ідентифікувало у проєкті Положення такі корупціогенні фактори:

- надмірні повноваження Мінсоцполітики щодо визначення порядку інтеграції (обміну) інформації з існуючих державних реєстрів та/або внесення інформації до ЦБІ, блокування/анулювання доступу до ЦБІ;
- недосконалість інформаційного наповнення ЦБІ, що унеможлиблює належне здійснення моніторингу та створює умови для реалізації корупційних ризиків.

Опис виявлених корупціогенних факторів

1. Встановлення або розширення дискреційних повноважень органу державної влади чи органу місцевого самоврядування або особи, уповноваженої на виконання функцій держави чи місцевого самоврядування, за відсутності визначення вичерпних випадків, підстав, форм, строків, порядку здійснення таких повноважень, контролю за їх здійсненням та відповідальності за можливі зловживання під час їх здійснення

Згідно з проєктом Положення до організацій-користувачів ЦБІ належать органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, установи та організації різних форм власності.

В абз. 3 п. 5 проєкту Положення визначено, що блокування/анулювання доступу до ЦБІ здійснюється ДП «Інформаційно-обчислювальний центр Міністерства соціальної політики України» на запит Мінсоцполітики.

Проте підстав для формування Мінсоцполітики такого запиту, терміну, строку блокування чи анулювання доступу до ЦБІ, механізму відновлення доступу у проєкті Положення не визначено.

Таким чином, невизначеність причин, випадків та механізму блокування/анулювання доступу до ЦБІ надає можливість Мінсоцполітики дискреційно приймати рішення про блокування/анулювання зазначеного доступу в окремих випадках та щодо окремих користувачів.

Рекомендації НАЗК:

визначити підстави та строки, за яких Мінсоцполітики формує запит про блокування/анулювання доступу до ЦБІ;

встановити термін, протягом якого може бути заблоковано чи анульовано доступ до ЦБІ, та механізм відновлення такого доступу.

2. Нечітка, з порушенням принципу юридичної визначеності, регламентація прав, обов'язків чи відповідальності юридичних та фізичних осіб у будь-якій сфері правового регулювання

2.1. Наказом Мінсоцполітики від 30.12.2020 № 873 затверджено *Порядок моніторингу забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації, огляду технічних та інших засобів реабілітації та оцінки якості надання послуг особі з інвалідністю, дитині з інвалідністю, іншій особі* (далі – Порядок моніторингу). Цим Порядком визначено механізм проведення моніторингу забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації, огляду технічних та інших засобів реабілітації та оцінки якості надання послуг особі з інвалідністю, дитині з інвалідністю, іншій особі.

У п. 4 р. 1 Порядку моніторингу встановлено, що моніторинг проводиться, зокрема, шляхом автоматизованого узагальнення, оброблення, співставлення та аналізу даних, наявних у ЦБІ. У р. 2 проєкту Положення передбачено основні інформаційні блоки ЦБІ. Як вказано в абз. 2 р. 2, – поля інформаційних блоків ЦБІ визначаються Держателем, тобто Мінсоцполітики.

Разом з тим запропоновані проєктом Положення основні інформаційні блоки ЦБІ не включають відомості, які є необхідними для належного здійснення моніторингу та передбачені Порядком моніторингу.

Зазначене унеможлиблює належне проведення моніторингу, що, у свою чергу, створює низку корупційних ризиків – дублювання відомостей про осіб; включення до ЦБІ інформації про померлих осіб; отримання однією і тією ж особою одних і тих самих послуг кілька разів; неефективність контролю за забезпеченням ТЗР чи надання послуг з післягарантійного ремонту ТЗР тощо.

Так, за інформацією Фонду соціального захисту інвалідів, який є одним із суб'єктів здійснення моніторингу, на сьогодні Фонд не має можливості здійснювати автоматизоване узагальнення, оброблення, співставлення та аналіз відомостей, передбачених у додатках 1, 3 – 5 до Порядку моніторингу. Таким чином, інформаційні блоки ЦБІ, визначені у проєкті Положення, як і Порядок моніторингу, потребують перегляду та подальшої уніфікації.

Крім того, з метою уникнення дублювання даних варто удосконалити систему верифікації, а також конкретизувати поля щодо загальних відомостей про осіб з

інвалідністю, інших осіб, які будуть обов'язковими для належної ідентифікації особи. При цьому деталізувати, які з блоків підлягають синхронізації з реєстрами інших органів державної влади, що надасть можливість уникнути дублювання даних у ЦБІ.

Рекомендації НАЗК:

удосконалити систему верифікації (додати можливість доступу через систему BankID, передбачити фотофіксацію особи);

переглянути інформаційні блоки ЦБІ, визначені у проєкті Положення, та уніфікувати їх з відповідними додатками до Порядку моніторингу;

визначити поля, що будуть обов'язковими для належної ідентифікації особи (зокрема, визначити ПІБ, дівоче прізвище матері, дату та місце народження особи, ідентифікаційний код, унікальний номер запису в Єдиному державному демографічному реєстрі, документ, що посвідчує особу, його назву, номер, дату видачі та орган, яким він був виданий, документ, який дає право на пільги; у разі якщо загальні відомості заповнюються законним представником дитини з інвалідністю, необхідно включити і загальні відомості про таку дитину), а також які з них будуть автоматичними, а які – заповнюватимуться у ручному режимі;

додати до суб'єктів інформаційної взаємодії Пенсійний фонд України, Державну міграційну службу України, Державну фіскальну службу України та розширити обмін інформацією з Мін'юстом у частині відображення інформації з Реєстру прав власності на нерухоме майно, Єдиного реєстру заборон відчуження об'єктів нерухомого майна, Державного реєстру іпотек та Державного реєстру обтяжень рухомого майна, а також МВС – у частині відображення інформації з Єдиного державного реєстру про зареєстровані транспортні засоби та їх власників;

передбачити можливість створення розділу «Архів» у ЦБІ для збереження недіючих карток осіб (вибули, померли тощо), оскільки при здійсненні різних операцій (наприклад, вивантаження даних) недіючі картки заважають належним чином обробляти актуальні дані.

2.2. Інформаційні блоки 2.1 та 4 проєкту Положення у частині забезпечення особи з інвалідністю, іншої особи легковим автомобілем дублюються та недостатньо деталізовані, що створює суттєві корупційні ризики.

Так, в Україні функціонує інститут цільової гуманітарної допомоги людям з інвалідністю, зокрема така особа може отримати автівку без сплати ввізного мита, акцизного податку та податку на додану вартість.

Порушення та зловживання у сфері надання гуманітарної допомоги мають непоодинокий характер, адже при отриманні вантажів з-за кордону цей механізм використовується для реалізації схем ухилення від сплати податків та приховування імпорту товарів для подальшого продажу. У свою чергу, недосконалість механізму моніторингу гуманітарної допомоги не дають змоги ідентифікувати порушення – обхід механізму розмитнення автомобілів, придбаних за кордоном, отримання автомобіля двічі однією особою тощо.

Недотримання вимог законодавства, неналежний облік та моніторинг гуманітарної допомоги, зокрема автомобілів для забезпечення осіб з інвалідністю, були ідентифіковані також Рахунковою палатою.

Враховуючи це та з метою уникнення нецільового використання допомоги для осіб з інвалідністю, отримання автівки двічі, слід деталізувати зазначені інформаційні поля. Зокрема, внести відомості про те, хто є міжнародним донором, вказати офіційну дату передачі відповідному територіальному органу соцзахисту авто, зазначати порядковий номер особи, яка отримує авто, відповідно до сформованого списку черги на отримання авто такими особами у цьому органі, деталізувати технічні характеристики автомобіля (марка, модель, рік випуску, VIN-код (номер кузова), повна маса, об'єм двигуна, державні знаки тощо), а також вкотре особа з інвалідністю отримує автівку як допомогу.

Рекомендації НАЗК:

до інформаційних блоків 2.1 та 4 проекту Положення включити інформацію про міжнародного донора, офіційну дату передачі відповідному територіальному органу соцзахисту авто, порядковий номер особи, яка отримує авто, відповідно до сформованого списку черги у цьому органі тощо.

2.3. Інформаційний блок 2.2 проекту Положення у частині забезпечення особи з інвалідністю, іншої особи ТЗР, протезування та ортезування виробами підвищеної функціональності та/або спеціальними виробами для занять спортом за новітніми технологіями та технологіями виготовлення, яких немає в Україні, проведення їх післягарантійного ремонту за рахунок державного бюджету, місцевого бюджету, інших джерел, не заборонених законодавством, та проведення компенсації за самостійне їх придбання також необхідно деталізувати для уникнення зловживань у цій сфері.

Зокрема, потребують відображення відомості про суб'єкта, який здійснив таке забезпечення (підприємства усіх форм власності з виготовлення та/або постачання, ремонту і технічного обслуговування ТЗР тощо), із зазначенням його назви, реєстраційного номера, найменування наданої послуги, її вартості та документів, якими це підтверджується.

Крім цього, для упередження зловживань у цій сфері вважаємо за доцільне передбачити можливість інформаційної взаємодії з Державною прикордонною службою України у частині отримання відомостей з інтегрованої міжвідомчої інформаційно-телекомунікаційної системи щодо контролю осіб, транспортних засобів та вантажів, які перетинають державний кордон («Аркан»), щодо підтвердження перетину кордону особою, яка отримала послугу протезування та ортезування виробами підвищеної функціональності та спеціальними виробами для занять спортом за новітніми технологіями та технологіями виготовлення, яких немає в Україні.

Рекомендації НАЗК:

до інформаційного блоку 2.2 проекту Положення включити відомості про

суб'єкта, який здійснив таке забезпечення (підприємства усіх форм власності з виготовлення та/або постачання, ремонту і технічного обслуговування ТЗР тощо), із зазначенням його назви, реєстраційного номера, найменування наданої послуги, її вартості та документів, якими це підтверджується;

передбачити можливість інформаційної взаємодії з Державною прикордонною службою України у частині отримання відомостей із системи «Аркан».

2.4. У розділі 4 проєкту Положення визначено повноваження організацій-користувачів і суб'єктів інформаційного обміну.

У п. 3 зазначеного розділу передбачається, що МВС передає до ЦБІ для інформаційного обміну дані стосовно транспортних засобів та осіб, які перебувають на обліку для забезпечення автомобілем, а також дані «з інших питань, визначених законодавством». Для уникнення необґрунтованого витребування даних від суб'єктів інформаційного обміну – перелік даних має бути вичерпним.

Рекомендації НАЗК:

конкретизувати у р. 4 проєкту Положення повноваження організацій-користувачів і повноваження суб'єктів інформаційного обміну та виключити з п.3 цього розділу слова «з інших питань, визначених законодавством».

3. Інші зауваження

3.1. Серед інформаційних блоків проєкту Положення немає поля, до якого можна вносити інформацію про вітчизняних суб'єктів, що надають послуги з виготовлення та/або постачання, ремонту і технічного обслуговування ТЗР тощо.

Крім цього, доцільно включити поле, у якому будуть відображатися скарги на таких суб'єктів від осіб, які отримали у них відповідне забезпечення.

Рекомендації НАЗК:

додати інформаційне поле з відомостями про вітчизняних суб'єктів, що надають послуги з виготовлення та/або постачання, ремонту і технічного обслуговування ТЗР (вказати їх назву, реєстраційний номер, найменування наданої послуги, її вартість та документи, якими це підтверджується);

включити поле, у якому будуть відображатися скарги на таких суб'єктів від осіб, які отримали у них відповідне забезпечення.

3.2. Проєкт постанови не було оприлюднено для одержання зауважень і пропозицій від фізичних та юридичних осіб, їх об'єднань, а також не проведено відкритого обговорення за участю представників громадськості.

Крім того, проєкт постанови не було погоджено з уповноваженим органом, як того вимагає Закон України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності».

Враховуючи зазначене, прийняття проекту постанови відбувається з порушеннями принципів державної регуляторної політики, зокрема прозорості та врахування громадської думки – відкритості для фізичних та юридичних осіб, їх об'єднань дій регуляторних органів на всіх етапах їх регуляторної діяльності, обов'язкового розгляду регуляторними органами ініціатив, зауважень та пропозицій, наданих у встановленому законом порядку фізичними та юридичними особами, їх об'єднаннями, обов'язковості і своєчасності доведення прийнятих регуляторних актів до відома фізичних та юридичних осіб, їх об'єднань, інформування громадськості про здійснення регуляторної діяльності.

Рекомендації НАЗК:

оприлюднити проект постанови з метою одержання зауважень і пропозицій від фізичних та юридичних осіб, їх об'єднань, а також провести відкриті обговорення за участю представників громадськості та погодити проект постанови з уповноваженим органом у порядку, передбаченому Законом України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності».

Висновок:

проект постанови містить корупціогенні фактори та потребує доопрацювання з урахуванням наведених рекомендацій.

**Голова Національного агентства
з питань запобігання корупції**

Олександр НОВІКОВ